

ПОЛЯ „HITLER-JUGEND“*

До оклепаних трюїзмів належить засада, що кожний уряд мусить намагатись приєднати уми і серця молодого покоління. Та істина відноситься тим більш до тоталістичного устрою III. Німеччини. Національно-соціалістична партія від початку свого існування намагалася ту засаду зреалізувати і її ряди заповнилися молоддю. Те молоде покоління в часі т. зв. „Веймарської Держави“ відносилося з ненавистю до версальського „диктату“, що його завзято поборював гітлеризм.

Той момент психічного напняття і почуття гідності народу, поза багатьма іншими, мусів для націонал-соціалізму підбити серця молодих запальних і нескептичних ентузіястів. Бачимо теж в історії розвою партії криваві жертви, що їх складала молодь, щоб остаточно вибороти перемогу. Дійшовши до влади, націонал-соціалізм запевнив молоді змогу стихійно вижитись в позитивнім значінню того слова. Забави і маніфестаційні походи, теренові вправи, маневри і підходження схованого неприятеля, побут на лоні гарної природи при таборних ватрах і співі старих німецьких народніх пісень — нарешті те миле товариське співжиття з сотками ровесників і почуття участі в могутній організації — те все зуміла вміло використати пропаганда, підбиваючи собі серця тих 8 мільонів молоді обох полів, що сьогодні втілені до організації „Hitler-Jugend“.

Аналізуючи те явище, мусимо поставити собі два питання: чи сьогоднішня німецька молодь цілковито віддана ідеям гітлеризму, і друге, чи існують іще які чинники, що перешкоджають тій акції, що бодай спізнюють осягнення наміченої мети?

На перший з тих сумнівів можна, здається, відповісти, що величезна більшість молоді, принаймні щодо стану перед 1. груднем 1936, прилучилася до партії і залишається з власної волі під прапорами свастики. Виринає тільки питання, як глибоко у молоді угрунтована любов і звеличування націонал-соціалістичних гасел. В опозиційнім напрямі сьогоднішньої всевлади тоталізму існують дві перешкоди, що їх націонал-соціалізм не переміг і певне не переможе. Є це християнство і родина, два чинники в нашій західній культурі так стисло з собою звязані, що важко їх розмежувати. Тотальна держава III. Німеччини не може признавати в справах виховання молоді надрядного становища християнських Церков, а передовсім римо-католицької Церкви. Цю останню трактують поза тим як чужу „агентуру“, а її вплив особливо на полудні й заході Німеччини пристрасно поборюють, побоюючись регенерації впливів давнішого політичного Центрум.

Отже чому в Німеччині існує така глибока розбіжність на

* Цю статтю перекладаємо з „Tezca“ ч. 5. 1937.

полі виховання, де держава шукає звичайно допомоги релігії? Вияснить нам це найліпше заява Людовика Deyerling-а в „Wühlarbeit der konfessionellen Zeitschriften“. Висловлює він нам без обиняків думку: Націонал-соціалізм найглибше переконаний, що те тільки може бути добре, що відповідає нашому родові і служить до утримання і розширення нашої раси“. Того роду поняття про моральність є неспівмірні з християнськими засадами, а передовсім католицькими. Звідтіля теж виникає правда, що націонал-соціалістичний уряд, при теперішнім своїм наставленні, не може допустити до впливу християнства на виховання молоді. Дальше ще авторитативніше потвердження цієї тези знаходимо в промові німецького міністра освіти Руста з дня 12. XI. 1936 р. Сказав він дослівно:

„Націонал-соціалістична держава не перший устрій, що черпає свої життєві соки з сил власної доктрини... Давніше відступали церквам обсяг впливів, що відносяться до духових, моральних і релігійних сил, одним словом комплекс питань, зв'язаних з почуваннями. Але для нас тепер ті духові сили — інкорпоровані в наших світогляді“.

Опозиція рекрутується передовсім з-посеред батьків католиків, що творять третину загалу німецького населення і з деякої частини незалежних, практикуючих евангеліків (Bekennntnis-kirche“). Наперед слід ствердити, що оборона християнських батьків перед цілковитим зляцізованням партійного виховання німецьких дітей — це не нове явище. Існувала вона віддавна, від часу заложення гітлерівських товариств молоді. Причини того опору хіба ясні: Побожування, щоб молодь не збайдужіла для правд віри і християнських практик.

Щоб не бути голословним, що такий опір „урядово“ стверджено, наведу нижче уступ з німецького Reichsverwaltungsblatt“ з квітня 1935 р. Читаємо там:

„Держава досі шанувала навіть неохоче відношення батьків до орг. „Hitler-Jugend“. Однак не слід ніколи забувати про право морального натиску, що природно прислугоє „гітлерівській молоді“. Батькам, що противляться рішуче вступленню своїх дітей до тих організацій, слід звернути увагу на евентуальні наслідки, що на них та їх постава може стягнути. В випадку гострого конфлікту в тій справі цивільний кодекс дасть державі змогу стосувати засоби інтервенції“.

Ті способи „впливання“ на батьків, чи то дуже непедагогічні, за посередництвом власних дітей, чи також „намовами“ адміністративної влади видно все таки не мали бажаних для уряду успіхів. Бо впродовж 2 літ знаходимо в офіційальнім часописі фронту молоді, в „Hitler-Jugend“, вістки про скарги батьків на стосований державою виховний напрям, на усування дітей з-під впливу релігії і дому. Молодь обох полів, пройнята „найсвятішим обовязком“ служби в гітлерівських організаціях байдужіла для чужого вже її новим поняттям батьківського дому (див. Hitler-Jugend“ ч. 47, з 21. XI. 1936). Ціль того „нового“ виховання окреслив ясно шеф штабу фронту молоді Гарт-

ман Лявтербах. Маю тут на думці його велике пресове інтерв'ю з дня 23. I. 1937р., вміщене в „Hitler-Jugend“, ч. 4. з цього року. Лявтербах висловлює таку думку:

„Молодь це найбільший і наймогутніший скарб, що його має німецький нарід. Не може вона бути розпещена, винижена, чи теж „добре уложена“ в давнішій значинні того слова. В ній має віджити давня спартанська чеснота. Хлопці й дівчата мусять бути неугнуті, відпорні й відважні“.

Історія любить інколи повторятися. Знаємо добре, під яким кутом державних потреб мітичний Лікурґ установив засади примусового виховання спартанських дітей на публичний кошт.

Тотальна держава III. Німеччини очевидячки не зупинилася в половині дороги до задуманої мети. В дні 1. XII. 1936. оповіщено закон, що на терені Німеччини ввів примус записувати всю молодь обох полів до організації „Hitler-Jugend“, чи „Bund Deutscher Mädel“. Примус той обійме разом понад 8 мільйонів молоді в віці від 10—18 років життя, відповідно поділеної за віком. Мабуть закон той не має обов'язувати німецьких громадян польської народности. Те нове право з 1. XII. м. р. обіймає тільки 4 параграфи. В другім із них окреслено ціль і завдання організації молоді так:

„Вся німецька молодь мусить бути вихована в націонал-соціалістичній душі фізично, умово і морально“.

Та черговість ставлених молоді вимог говорить сама за себе. В „Deutsche Allgemeine Zeitung“ з 3. XII. 1936 знаходимо проклямацію начального провідника гітлерівської молоді Бальдура ф. Шірах. І там читаємо знову спеціальний уступ, посвячений „заспокоєнню“ побоювання батьків на тлі завжди існуючих розходжень між домом і державними організаціями молоді. Б. ф. Шірах стверджує там, що:

„не задумає в германських лісах відбудовувати поганських вівтарів жертвених і не буде намовляти повіреної йому молоді до культу Вотана. Навпаки, кожний член організації може „свобідно“ в практиці визнавати свої релігійні переконання...“

Тій справі заспокоєння побоювань німецьких батьків посвятив ф. Шірах окрему радієву авдіцію з 12. XII. 1936. Її зміст подав також офіційний тижневик „Hitler-Jugend“ того самого дня, у вступній статті під гарним заголовком: „Журба німецьких батьків є моїм смутком, їх радість — моїм весіллям“. Новоіменований начальний вожд „Hitler-Jugend“ протестує енергійно проти інсинуацій деяких „зdezорієнтованих духовних“, що він — ворог християнського виховання молоді. Бальдур ф. Шірах на доказ свого позитивного відношення до християнського культу наводить між ін. факт, що довгі роки перед 1. XII. 1936 присяга новоприйнятих членів організації кінчалася сакральною християнською формулою: „Так мені, Боже, допоможи!“. Поза тим ф. Шірах підкреслює, що до гурту гітлерівської молоді не прийнято члена атеїста чи безбожника. Одначе в сірім організаційнім житті, як

пе виходить із дальших енуціяцій вожда, місцеві провідники молоді старалися для теренових вправ використати вільний від зайнять час недільних і святкових ранків, призначаючи на марші дуже вчасні ранішні години. І в тім напрямі намагається ф. Шірах заспокоїти батьків, повідомляючи їх, що

„не має нічого проти того, щоб молодь „поза службою“ виховувано релігійно в визнанню, що до нього належить. В неділю вранці відтепер служби не буде, так що кожний член організації „Hitler—Jugend“ матиме час брати участь в богослужбі“.

Шкода тільки, що в тім самім числі „Hitler-Jugend“ на стр. 15. є репортаж з Дуїсбургу п. з. „Заказана ковбаса“. Автор тієї нотатки злобно висміває католицьку вчительку дуїсбурзької вселюдної школи, яка пригадала дітям, що в п'ятницю не вільно їсти м'ясної їжі. Те захитування авторитету католицької Церкви, а посередньо і батьків стоїть у яскравій суперечності з засадами, що їх проповідує провід фронту молоді. Видно запевнення „вождів“ і практика місцевих провідників ріжними ходять дорогами. Маємо зрештою докази того й у відношенню адміністраційної влади до польської меншости в III. Німеччині.

Згідно з засадничою доктриною націонал-соціалізму, збудованого на „мітичнім“, расистівським націоналізмі, сліпий ієрархічний послух наказам безпосередніх провідників — це підстава виховання молоді. Накази, сперті на премісах майже релігійного міту німецької „крови і землі“, мусять захитувати фундамент вітарів християнського Бога любови і прощення. Піднесення ідеї воюючого, шовіністичного націоналізму до гідности єдиного регулятора цілої моралі, до висоти якби метафізичного абсолюту мусять розбити в душі молоді доцьогочасні християнські ідеали і настрої її антицерковно й антиклерикально. Прояви того настрою пе сьогодні в Німеччині не рідкість.

Щоб замкнути цілість образу боротьби німецької родини з державно-виховним тоталізмом „Hitler-Jugend“, мушу тут бодай згадати про два останні розпорядки німецької влади. Перший з них, оповіщений 18. I. ц. р. вводить спеціальний тип „Шкіл Гітлера“. Є пе середні навчальні заведення з 6-літньою програмою, призначені для едіти наробку з гітлерівської молоді. Наука в них має відбуватися безплатно. Їх програма унята як приготування до вищої партійної й державної кар'єри. Є пе дальший крок, щоб цілковито „упартійнити“ виховання.

Другий розпорядок постановляє розширити сітку світлиць для гітлерівської молоді (Heime für „Hitler-Jugend“). Скількість нових потрібних світлиць обчислюється на к. 170.000 для 8,5 мільйонів молоді обох полів.

Ті доми мають утворити якби „друге родинне огнище“, дати змогу свобідно кермувати і вижитися молоді.

Порівнюючи організації молоді двох сучасних тотальних держав, Німеччини й Італії, можемо ствердити, що без уваги на багато спільних прикмет обох „Hitler-Jugend“ і „Balilla“ ріжняється дуже щодо ідейного наставлення дітей до християнського

культу і до батьків. Розуміється, кидаю тут тільки деякі думки, без їх поглиблення. В Італії, принаймні теоретично, немає примусу віддавати дітей до державних організацій молоді. Крім того фашизм по довгій боротьбі за церковно-виховні впливи в часі 1928/29 признав за засаду, що італійська молодь мусить духово залишитися під католицьким впливом. Тимто теж ввели там обов'язкові богослужби для молодих, назначили офіційальних капелянів і т. ін. Ту згоду осягнули обоюсторонніми уступками.

На того роду компроміс у Німеччині не заноситься. Постійно висувані побоювання перед „пацифістичними“ впливами християнства й евентуальною регенерацією політичних впливів римського католицизму до деякого ступеня вияснює сьгоднішнє поступовання влади III. Німеччини, але його не виправдує. Тим дивніше таке становище провідників націонал-соціалізму, що аджеж хочуть вони бути мечем Європи проти комуністичної зарази. Утворення в себе в краю внутрішнього фронту, гострого тертя в тих обставинах щонайменше незрозуміле. Бо хіба ж християнство ніколи не було ворогом держави. Може аж *ultima ratio* розітне той поплутаний гордійський узол у позитивний спосіб і для обох сторін корисний.

Познань, лютий 1937.

В тім же самім числі „*Teusz-i*“ (ч. 5. 1937) д-р Карло Гурський у статті „Три граничні стовпи“ реферує між ін. недавню енцикліку Папи, звернену проти гітлеризму. Автор пише там таке :

„Другий удар вдарив із Ватикану в гітлерівську Німеччину (перший у більшовизм, *Ред. Дзв.*), де давали себе обманювати, що старий Папа не схоче наразити на шкоду конкордату, і систематично захитувати християнство. Відповідь прийшла така гостра, така безоглядна, що Німеччина замовкла. Енцикліка це незвичайно дошкульний удар у престиж гітлерівської Німеччини. Передовсім її видуркування в Німеччині і розіслання до всіх парохій під оком Гестапо доказує, що режим не панує над підданими і супроти опозиції безсильний. Папа в енцикліці вказує на всі захитування й ломання конкордату, закидаючи Німеччині злу віру й нарушування договорів. На це уряд Німеччини не має відповіді. Далі Пій XI. розправляєється з поганством і підкреслює тотальність прав Бога супроти людей і народів. Не кожний, хто про Бога говорить, правдивого й особового Бога визнає. Старий Завіт це інтегральна частина християнського обявлення; жадних обявлень раси і крови нема: є це тільки надуживання термінів. Врешті Папа порушує зіставлення людей з Христом (відомо, що таке порівняння Гітлера з Христом трапляється в Німеччині з уст високих достойників). Тут Пій XI застосовує слова св. Писання: „Той, що мешкає в небесах, сміється з них“. І на те теж Німеччина відповісти не може.

Папа став в обороні засади загальности Церкви й протиставиться направі Церкви будівничими, що їм Отець небесний

